

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1996-1997

10 DÉCEMBRE 1996

Projet de loi modifiant le Code judiciaire et le Code civil en ce qui concerne les procédures en divorce

Procédure d'évocation

AMENDEMENTS

N° 6 DE MMES **DELCOURT-PÊTRE** ET **MILQUET**

Art. 10

Remplacer cet article par ce qui suit :

« Art. 10. — À l'article 1288 du Code judiciaire sont apportées les modifications suivantes :

1° à l'alinéa 1er, le 3° est remplacé par ce qui suit :

« 3° la contribution de chacun des époux à l'entretien, à l'éducation et à la formation adéquate desdits enfants, sans préjudice des droits qui leur sont reconnus par le chapitre V, titre V, livre premier, du

Voir :

Documents du Sénat :

1-437 - 1996/1997 :

N° 1: Projet transmis par la Chambre des représentants.

N° 2: Amendements.

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1996-1997

10 DECEMBER 1996

Wetsontwerp tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek en het Burgerlijk Wetboek betreffende de procedures tot echtscheiding

Evocatieprocedure

AMENDEMENTEN

Nr. 6 VAN DE DAMES **DELCOURT-PÊTRE** EN **MILQUET**

Art. 10

Dit artikel vervangen als volgt :

« Art. 10. — In artikel 1288 van het Gerechtelijk Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° in het eerste lid wordt het 3° vervangen als volgt :

« 3° de bijdrage van elk van beide echtgenoten in het levensonderhoud, de opvoeding en de passende opleiding van voornoemde kinderen, onverminderd de rechten hen door hoofdstuk V van titel V van

Zie :

Gedr. St. van de Senaat :

1-437 - 1996/1997 :

Nr. 1: Ontwerp overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers.

Nr. 2: Amendementen.

Code civil, et sans préjudice du principe de proportionnalité de leur contribution par rapport à leurs facultés ».

2° au dernier alinéa, remplacer les mots « Lorsque des circonstances nouvelles et imprévisibles modifient sensiblement la situation des enfants » par les mots « Lorsque des circonstances nouvelles et indépendantes de la volonté des parties modifient sensiblement leur situation ou celle des enfants. »

Justification

Il conviendrait dans un but de sécurité juridique et d'égalité entre les enfants, de considérer que le principe de proportionnalité de la contribution des parents par rapport à leurs facultés s'applique sans équivoque à l'entretien des enfants dans le cadre d'un divorce par consentement mutuel. La contribution des parents pourra ainsi être modifiée en fonction de l'évolution des besoins des enfants et la variabilité des ressources des parents.

Actuellement, en raison de la distinction introduite par la Cour de cassation depuis son arrêt du 7 septembre 1973 entre l'obligation à la dette des parents vis-à-vis de l'enfant, qui serait d'ordre public et échapperait aux conventions, et le règlement de la contribution respective des deux parents, qui serait disponible et qui lierait les parties, la hausse du coût de la vie, l'augmentation des besoins de l'enfant en fonction de l'âge ou l'augmentation des ressources du parent débiteur d'aliment ne peuvent, en aucun cas, donner lieu à une modification de la contribution alimentaire.

Les enfants de parents divorcés par consentement mutuel font ainsi l'objet d'une discrimination injustifiable par rapport aux enfants d'un couple divorcé pour cause déterminée, puisque dans ce dernier cas, le principe de la variabilité de l'obligation d'entretien suffit à justifier une demande d'augmentation de la contribution en raison, soit de l'augmentation des revenus du parent non-gardien, soit de l'accroissement des besoins de l'enfant en raison de son âge.

Inversément, si le parent débiteur voit ses revenus diminuer ou disparaître involontairement ou ses charges familiales augmenter (en raison de l'existence d'enfants d'une seconde union), l'application stricte des termes de la convention préalable au divorce par consentement mutuel permettra au parent créancier (premier conjoint) de saisir la totalité de ses revenus et de ses biens (art. 1412, 1° du Code judiciaire) au risque de priver les enfants de la seconde union de tout moyen de subsistance.

Dans cette hypothèse, ce sont les enfants du second mariage qui font l'objet d'une discrimination injustifiable.

De manière générale, la solution de la Cour de cassation pourrait être considérée comme non conforme à la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, qui prévoit le droit à la non-discrimination dans la jouissance des droits reconnus (art. 14), parmi lesquels figure le droit au respect de la vie familiale (art. 8), dont l'une des bases est constituée par les rapports entre parents et enfants. Une lecture

boek I van het Burgerlijk Wetboek toegekend en onverminderd het beginsel dat hun bijdrage evenredig moet zijn aan hun middelen ».

2° in het laatste lid worden de woorden « Wanneer nieuwe en onvoorzienbare omstandigheden de toestand van de kinderen ingrijpend wijzigen » vervangen door de woorden « Wanneer nieuwe omstandigheden buiten de wil van de partijen hun toestand of die van de kinderen ingrijpend wijzigen. »

Verantwoording

Ter wille van de rechtszekerheid en de gelijkheid onder kinderen dient men ervan uit te gaan dat het beginsel dat de bijdrage van de ouders evenredig moet zijn aan hun middelen, ondubbelzinnig toegepast wordt op het levensonderhoud van de kinderen in het kader van een echtscheiding met onderlinge toestemming. Op die wijze kan de bijdrage van de ouders gewijzigd worden rekening houdend met de ontwikkeling van de behoeften van de kinderen en eventuele wijzigingen in de middelen van de ouders.

Wegens het onderscheid dat het Hof van Cassatie in zijn arrest van 7 september 1973 gemaakt heeft tussen de gehoudenheid tot de schuld van de ouders ten aanzien van het kind, die tot de openbare orde behoort en waarover geen overeenkomsten mogelijk zijn, en de betaling van de respectievelijke bijdrage van beide ouders, waarover de partijen vrij kunnen beschikken en waardoor zij gebonden zijn, kunnen de stijging van de kosten van levensonderhoud, de toename van de behoeften van het kind naar gelang van de leeftijd of de toename van de middelen van de onderhoudsplichtige ouder thans in geen geval leiden tot een wijziging van de onderhoudsbijdrage.

Kinderen van ouders die met onderlinge toestemming gescheiden zijn, worden zo op niet te rechtvaardigen wijze gediscrimineerd ten opzichte van kinderen van echtgenoten die op grond van bepaalde feiten gescheiden zijn; in dit laatste geval is in het beginsel van de veranderlijkheid van de onderhoudsplicht immers voldoende grond aanwezig om een verhoging van de bijdrage te vorderen, ofwel wegens de stijging van de inkomsten van de ouder die de hoede over het kind niet heeft, ofwel wegens de toenemende behoeften van het kind naarmate het opgroeit.

Omgekeerd kunnen de inkomsten van de onderhoudsplichtige ouder ook onvrijwillig verminderen of verdwijnen of kunnen zijn gezinslasten stijgen (wegens kinderen uit een tweede huwelijk). Als de overeenkomst gesloten vóór de echtscheiding met onderlinge instemming strikt wordt toegepast, is het mogelijk dat de inkomsten en de goederen van deze ouder volledig in beslag genomen worden door de schuldeisende ouder (de eerste echtgenoot) (art. 1412, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek) en bestaat het gevaar dat aan de kinderen uit het tweede huwelijk al hun bestaansmiddelen ontnomen worden.

In dat geval worden de kinderen uit het tweede huwelijk op niet te rechtvaardigen wijze gediscrimineerd.

De oplossing van het Hof van Cassatie kan in algemene zin beschouwd worden als strijdig met het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, dat in artikel 14 voorschrijft dat het genot van de erkende rechten zonder enig onderscheid verzekerd wordt, dus ook het genot van het in artikel 8 voorgeschreven recht op eerbiediging van het gezinsleven, dat onder meer berust op het fundament van

combinée de ces deux articles avait déjà abouti à la condamnation de la Belgique dans l'arrêt Marckx en matière de statut des enfants naturels.

En outre, depuis la loi du 13 avril 1995 relative à l'exercice conjoint de l'autorité parentale, l'article 203, § 1er, modifié du Code civil, auquel renvoie notamment l'article 1288, alinéa 1er, 3°, du Code judiciaire, dispose que «les père et mère sont tenus d'assumer, à proportion de leurs facultés, l'hébergement, l'entretien, la surveillance, l'éducation et la formation de leurs enfants».

Les trois principes d'ordre public de la variabilité des obligations alimentaires, de la proportionnalité des contributions des parents à leurs ressources respectives, et du droit de l'enfant à une éducation et un entretien proportionnels aux revenus cumulés de leurs deux parents sont clairement posés à l'article 203 du Code civil.

Il conviendrait toutefois de le préciser à l'article 1288, alinéa 1, 3°, du Code judiciaire, étant donné que, malgré ce renvoi à de telles dispositions du Code civil, il ressort des débats en Commission de la Justice de la Chambre que cet article 1288, alinéa 1, 3°, du Code judiciaire ne pourrait être invoqué pour obtenir une augmentation de la contribution alimentaire du conjoint (Doc. Ch., 202/8, 95/96, p. 22).

Par ailleurs, la formulation générale de l'article 387bis nouveau du Code civil (modifié par la loi du 13 avril 1995 relative à l'exercice conjoint de l'autorité parentale) qui permet expressément au juge de la jeunesse, à la demande des père et mère, de l'un d'eux ou du procureur du Roi, de modifier dans l'intérêt de l'enfant toute disposition relative à l'autorité parentale, permet de considérer qu'il n'y a pas lieu, en la matière, de traiter différemment les enfants de parents divorcés par consentement mutuel d'une part, et de parents divorcés pour cause déterminée d'autre part.

Dans un souci de protection de l'enfant et de cohérence juridique, il y aurait dès lors lieu de consacrer de manière générale le principe de la mutabilité après divorce de toutes les dispositions relatives aux enfants adoptés par les époux dans une convention préalable au divorce par consentement mutuel, aussi bien celles relatives au montant des contributions alimentaires pour les enfants, que celles relatives à l'exercice de l'autorité parentale.

Ajoutons aussi que l'actuel article 1293 du Code judiciaire, qui traite de la modification des conventions de divorce par consentement mutuel pendant l'instance, permet aux parties de soumettre à l'appréciation du juge une proposition de modification de leurs conventions initiales «lorsque les époux ou l'un d'eux font état de circonstances nouvelles et imprévisibles, dont la preuve est dûment apportée, modifiant gravement leur situation, celle de l'un d'eux ou celle des enfants».

Pendant l'instance, les circonstances pouvant justifier une modification de la convention peuvent donc porter non seulement sur la situation des enfants, mais aussi sur celles des époux ou de l'un d'eux.

Un souci de logique juridique devrait conduire à permettre aux parties de demander la révision de leurs conventions après le divorce par le juge compétent, lorsque des circonstances nouvelles et indépendantes de leur volonté modifient sensiblement leur situation, celle de l'une d'elle ou celle des enfants.

de betrekkingen tussen ouders en kinderen. Het samenlezen van deze twee artikelen had reeds geleid tot de veroordeling van België in het arrest-Merckx inzake de rechtspositie van de natuurlijke kinderen.

Bovendien luidt het gewijzigde artikel 203, § 1, van het Burgerlijk Wetboek, waarnaar met name in artikel 1288, eerste lid, 3°, van het Gerechtelijk Wetboek verwezen wordt, sinds de wet van 13 april 1995 betreffende de gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag als volgt: «De ouders dienen naar evenredigheid van hun middelen te zorgen voor de huisvesting, het levensonderhoud, het toezicht, de opvoeding en de opleiding van hun kinderen.»

De drie beginselen van openbare orde, nl. de veranderlijkheid van de onderhoudsverplichtingen, de evenredigheid van de bijdrage van de ouders ten opzichte van hun respectievelijke middelen en het recht van het kind op opvoeding en levensonderhoud naar evenredigheid van de samengevoegde inkomsten van beide ouders, worden duidelijk geponereerd in artikel 203 van het Burgerlijk Wetboek.

Het is evenwel noodzakelijk dit duidelijk te vermelden in artikel 1288, eerste lid, 3°, van het Gerechtelijk Wetboek want ondanks de verwijzing naar de genoemde bepalingen van het Burgerlijk Wetboek komt uit de besprekingen in de Kamercommissie voor de Justitie naar voren dat artikel 1288, eerste lid, 3°, van het Gerechtelijk Wetboek niet aangevoerd kan worden om een verhoging van de onderhoudsbijdrage van de echtgenoot te verkrijgen (Gedr. St., Kamer, 202/8, 95/96, blz. 22).

Afgaande op de algemene formulering van het nieuwe artikel 387bis van het Burgerlijk Wetboek (gewijzigd bij de wet van 13 april 1995 betreffende de gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag), waarin de jeugdrechter uitdrukkelijk gemachtigd wordt om op verzoek van beide ouders of van een van hen, of van de procureur des Konings alle beschikkingen met betrekking tot het ouderlijk gezag te wijzigen in het belang van het kind, mag men aannemen dat er geen reden is om kinderen van ouders die gescheiden zijn met onderlinge toestemming enerzijds en kinderen van ouders die gescheiden zijn op grond van bepaalde feiten anderzijds, in deze kwestie verschillend te behandelen.

Met het oog op de bescherming van het kind en ter wille van de samenhang van het recht zou het verder ook raadzaam zijn in algemene zin het beginsel te bekrachtigen dat alle regelingen betreffende hun geadopteerde kinderen die echtgenoten hebben getroffen in een overeenkomst vóór de echtscheiding met onderlinge toestemming, na de echtscheiding veranderbaar zijn, zowel die welke betrekking hebben op het bedrag van de onderhoudsbijdragen voor de kinderen als die welke betrekking hebben op de uitoefening van het ouderlijk gezag.

Verder willen we vermelden dat het huidige artikel 1293 van het Gerechtelijk Wetboek, dat handelt over de wijziging van de overeenkomsten bij echtscheiding met onderlinge toestemming in de loop van het geding, de partijen in de mogelijkheid stelt om een voorstel tot wijziging van hun oorspronkelijke overeenkomsten voor te leggen aan de rechter «wanneer de echtgenoten of een van hen nieuwe en onvoorzienbare omstandigheden aanvoeren waardoor hun toestand, de toestand van een van hen of die van hun kinderen ingrijpend gewijzigd wordt».

Tijdens het geding kunnen de omstandigheden die een wijziging van de overeenkomst kunnen rechtvaardigen, niet alleen betrekking hebben op de toestand van de kinderen maar ook op die van de echtgenoten of van een van hen.

Ter wille van de logica in het recht zou het de partijen toegestaan moeten zijn de bevoegde rechter te verzoeken om hun overeenkomsten te herzien na de echtscheiding, wanneer nieuwe omstandigheden buiten hun wil hun toestand, die van een van hen of die van hun kinderen ingrijpend wijzigen.

N° 7 DE MMES DELCOURT-PÊTRE ET MILQUET

Art. 20 (nouveau)

Ajouter un article 20 (nouveau) rédigé comme suit :

« Art. 20. — À l'article 301bis du Code civil, l'article « 218 » devient l'article « 221 », et le « cinquième » alinéa de l'article 1280 du Code judiciaire devient le « sixième » alinéa. »

Justification

Il s'agit d'une simple mise en concordance des textes du Code civil et du Code judiciaire.

N° 8 DE MMES DELCOURT-PÊTRE ET MILQUET

Art. 21 (nouveau)

Ajouter un article 21 (nouveau), rédigé comme suit :

« Art. 21. — À l'article 915bis, § 3, alinéa 2 du Code civil, les mots « article 1287, alinéa 2 du Code judiciaire » sont remplacés par les mots « article 1287, alinéa 3 du Code judiciaire. »

Justification

Même justification que pour l'article 20 (nouveau).

N° 9 DE MMES DELCOURT-PÊTRE ET MILQUET

Art. 22 (nouveau)

Ajouter un article 22 (nouveau), rédigé comme suit :

« Art. 22. — À l'article 1278, alinéa 3 du Code judiciaire, le mot « admet » est remplacé par le mot « prononce. »

Justification

Il s'agit d'une simple correction technique. Depuis la loi du 30 juin 1994, le juge prononce le divorce. Il y a lieu de réparer cet oubli du législateur.

Andrée DELCOURT-PÊTRE.
Joëlle MILQUET.

Nr. 7 VAN DE DAMES DELCOURT-PÊTRE EN MILQUET

Art. 20 (nieuw)

Een artikel 20 (nieuw) invoegen, luidende :

« Art. 20. — In artikel 301bis van het Burgerlijk Wetboek worden de woorden « artikel 218 » vervangen door de woorden « artikel 221 » en de woorden « vijfde lid van artikel 1280 van het Gerechtelijk Wetboek » vervangen door de woorden « zesde lid van artikel 1280 van het Gerechtelijk Wetboek ».

Verantwoording

De teksten van het Burgerlijk Wetboek en van het Gerechtelijk Wetboek moeten met elkaar in overeenstemming gebracht worden.

Nr. 8 VAN DE DAMES DELCOURT-PÊTRE EN MILQUET

Art. 21 (nieuw)

Een artikel 21 (nieuw) invoegen, luidende :

« Art. 21. — In artikel 915bis, § 3, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek worden de woorden « artikel 1287, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek » vervangen door de woorden « artikel 1287, derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek ». »

Verantwoording

Zelfde verantwoording als voor het nieuwe artikel 20.

Nr. 9 VAN DE DAMES DELCOURT-PÊTRE EN MILQUET

Art. 22 (nieuw)

Een artikel 22 (nieuw) invoegen, luidende :

« Art. 22. — In de Franse tekst van artikel 1278, derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek wordt het woord « admet » vervangen door het woord « prononce ».

Verantwoording

Het gaat om een technische correctie. Sinds de wet van 30 juni 1994 wordt de echtscheiding door de rechter uitgesproken. Dit verzuim van de wetgever dient rechtgezet te worden.

N° 10 DE M. BOURGEOIS

Art. 2

Remplacer le 3° de cet article par ce qui suit :

« 3° Lorsque les pièces font défaut ou sont incomplètes, la cause est renvoyée au rôle. Les parties disposent d'un délai d'un mois pour compléter le dossier. Cependant, le juge peut proroger ce délai dans des circonstances exceptionnelles et selon les nécessités. »

Justification

La peine de la déchéance de l'instance n'est pas proportionnelle à la faute.

Dans certains cas, le délai d'un mois est trop court pour réunir les pièces nécessaires. D'où la possibilité pour le juge de proroger le délai et ainsi de régler le déroulement de la procédure.

N° 11 DE M. VANDENBERGHE

Art. 11bis (nouveau)

Insérer un article 11bis (nouveau), rédigé comme suit :

« Art. 11bis. — Le dernier alinéa de l'article 1290 du Code judiciaire est remplacé par la disposition suivante :

« Le juge peut faire supprimer ou modifier les dispositions dont il a proposé la modification conformément au deuxième alinéa, lorsqu'elles sont manifestement contraires aux intérêts des enfants mineurs. »

Justification

Interprété littéralement, le dernier alinéa de l'article 1290 du Code judiciaire peut être lu en ce sens que les dispositions manifestement contraires aux intérêts des enfants ne peuvent être supprimées par le juge qu'après avoir entendu ceux-ci (« Au cours de cette comparution »).

Or, comme les enfants mineurs ne peuvent être entendus, il ne serait dès lors pas possible de supprimer de telles dispositions en ce qui les concerne.

Le texte de l'amendement vise à éviter ce problème et indique, dès lors, clairement que le juge pourra toujours faire supprimer ou modifier de telles dispositions, sous réserve toutefois, en application de l'article 1290, deuxième alinéa, du Code judiciaire, d'avoir donné d'abord aux époux la possibilité de prévoir eux-mêmes une modification.

Nr. 10 VAN DE HEER BOURGEOIS

Art. 2

Het 3° van dit artikel vervangen als volgt :

« 3° Wanneer de stukken ontbreken of onvolledig zijn, wordt de zaak naar de rol verzonden. De partijen beschikken over een termijn van één maand om het dossier te vervolledigen. De rechter kan evenwel in uitzonderlijke omstandigheden en naargelang de noodwendigheden deze termijn verlengen. »

Verantwoording

De straf van verval van geding staat niet in verhouding tot de fout.

De termijn van één maand is in sommige gevallen te kort om de nodige stukken te verzamelen, vandaar de mogelijkheid voor de rechter om de termijn te verlengen en zo het verloop van de procedure te regelen.

André BOURGEOIS.

Nr. 11 VAN DE HEER VANDENBERGHE

Art. 11bis (nieuw)

Een artikel 11bis (nieuw) invoegen, luidende :

« Art. 11bis. — Het laatste lid van artikel 1290 van het Gerechtelijk Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

« De rechter kan de beschikkingen waarvan hij overeenkomstig het tweede lid de wijziging voorgesteld heeft, laten schrappen of wijzigen wanneer die kennelijk strijdig zijn met de belangen van de minderjarige kinderen. »

Verantwoording

Het laatste lid van artikel 1290 van het Gerechtelijk Wetboek kan, letterlijk geïnterpreteerd, als volgt gelezen worden: beschikkingen die kennelijk strijdig zijn met de belangen van de kinderen kunnen slechts geschrapt worden na het horen der kinderen (« Tijdens deze verschijning »).

Vermits onmondige kinderen echter niet gehoord kunnen worden, zouden ten aanzien van hen dergelijke bepalingen niet geschrapt kunnen worden.

De tekst van het amendement wenst dit te voorkomen en geeft daarom duidelijk aan dat de rechter altijd tot de schrapping of de wijziging van dergelijke bepalingen kan overgaan, zij het evenwel niet zonder eerst de echtgenoten, met toepassing van het tweede lid van artikel 1290 van het Gerechtelijk Wetboek, de kans te hebben gegeven zelf in een wijziging te voorzien.

N° 12 DE M. VANDENBERGHE

Art. 13

Remplacer cet article par ce qui suit :

« Art. 13. — Il est ajouté, à l'article 1293 du Code judiciaire, un alinéa rédigé comme suit :

« Le juge peut faire supprimer ou modifier les dispositions dont il a proposé la modification conformément au deuxième alinéa, lorsqu'elles sont manifestement contraires aux intérêts des enfants mineurs. »

Justification

Le texte proposé à l'article 13 du projet est identique à celui du texte actuel de l'article 1290, cinquième alinéa, du Code judiciaire.

Vu l'amendement proposant de modifier l'article 1290, cinquième alinéa, du Code judiciaire, l'article 13 doit être adapté de manière identique.

N° 13 DE M. VANDENBERGHE

Art. 14

Remplacer cet article comme suit :

« Art. 14. — Compléter l'article 275 du Code civil par les mots : « au moment du dépôt de la requête visée à l'article 1288bis du Code judiciaire. »

Justification

Le fait que l'article 14 du projet prévoit que le procureur du Roi doit constater si les conditions prévues par la loi sont respectées « lors du dépôt de la requête » peut être interprété comme une limitation du pouvoir de contrôle du procureur du Roi (voir le rapport Chambre, doc. n° 202/8, 1995-1996, pp. 25-26).

Les « conditions prévues par la loi » visées à l'article 1297 du Code judiciaire et qui doivent être vérifiées au moment du dépôt de la requête, sont celles qui figurent aux articles 275 et 276 du Code civil.

Dès lors, pour éviter toute équivoque, il est sans doute préférable d'insérer le membre de phrase « au moment du dépôt de la requête » dans ces derniers articles eux-mêmes.

N° 14 DE M. VANDENBERGHE

Art. 14ter

Insérer un article 14ter, rédigé comme suit :

« Art. 14ter. — À l'article 1298 du Code judiciaire sont insérés, entre les mots « prononce le divorce » et « dans le cas contraire », les mots « et confirme les conventions relatives aux enfants mineurs. »

Nr. 12 VAN DE HEER VANDENBERGHE

Art. 13

Dit artikel vervangen als volgt :

« Art. 13. — Aan artikel 1293 van het Gerechtelijk Wetboek wordt een lid toegevoegd, luidende :

« De rechter kan de beschikkingen waarvan hij overeenkomstig het tweede lid de wijziging voorgesteld heeft, laten schrappen of wijzigen wanneer die kennelijk strijdig zijn met de belangen van de minderjarige kinderen. »

Verantwoording

De tekst die voorgesteld wordt in artikel 13 van het ontwerp is identiek aan de bestaande tekst van artikel 1290, vijfde lid, van het Gerechtelijk Wetboek.

Gelet op het amendement waarbij voorgesteld wordt artikel 1290, vijfde lid, van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen, dient artikel 13 van het ontwerp op identieke wijze te worden aangepast.

Nr. 13 VAN DE HEER VANDENBERGHE

Art. 14

Dit artikel vervangen als volgt :

« Art. 14. — In artikel 275 van het Burgerlijk Wetboek worden tussen de woorden « één van beiden » en de woorden « minder dan » ingevoegd de woorden « op het ogenblik van de neerlegging van het verzoekschrift bedoeld in artikel 1288bis van het Gerechtelijk Wetboek. »

Verantwoording

Het feit dat artikel 14 van het ontwerp bepaalt dat de procureur des Konings dient vast te stellen of aan « de wettelijke voorwaarden » voldaan is op het ogenblik van de neerlegging van het verzoekschrift, kan geïnterpreteerd worden als een beperking van de controlebevoegdheid van de procureur des Konings (zie verslag Kamer, Gedr. St., Kamer, nr. 202/8, 1995-1996, blz. 25-26).

De « wettelijke voorwaarden » bedoeld in artikel 1297 van het Gerechtelijk Wetboek die op het ogenblik van de neerlegging van het verzoekschrift dienen te worden beoordeeld, zijn deze opgenomen in de artikelen 275 en 276 van het Burgerlijk Wetboek.

Om alle onduidelijkheid te vermijden, is het wellicht dan ook beter de zinsnede « op het ogenblik van de neerlegging van het verzoekschrift » in laatstgenoemde artikelen zelf op te nemen.

Nr. 14 VAN DE HEER VANDENBERGHE

Art. 14ter

Een artikel 14ter invoegen, luidende :

« Art. 14ter. — In artikel 1298 van het Gerechtelijk Wetboek worden tussen de woorden « spreekt zij de echtscheiding uit » en de woorden « in het tegenovergestelde geval » ingevoegd de woorden « en bekrachtigt zij de overeenkomsten met betrekking tot de minderjarige kinderen. »

Justification

La doctrine comme la jurisprudence ne sont pas unanimes sur la manière dont on peut procéder à la modification des conventions relatives aux enfants mineurs, en particulier sur la question de savoir si cette modification peut se faire sous seing privé.

Le présent amendement prévoit que le juge devra confirmer ces conventions, de sorte que, pour les modifier, on devra comparaître à nouveau devant lui. En d'autres termes, il sera exclu de les modifier sous seing privé.

N° 15 DE MM. FORET ET DESMEDT

Art. 2

Supprimer le 3° de cet article.

Justification

La sanction de déchéance est trop sévère dans la mesure où seul un cas de force majeure permettrait de déroger à l'application rigoureuse de la sanction de déchéance (voir l'art. 50 du Code judiciaire).

Elle est inadéquate.

Un renvoi au rôle suffit. Il faut pouvoir pallier les retards de certaines administrations communales à délivrer les documents, retard d'autant plus long lorsque les pièces viennent de l'étranger.

Claude DESMEDT.
Michel FORET.

N° 16 DE M. GORIS

Art. 2

Remplacer le 2° de cet article par ce qui suit :

«2° Le § 3 est complété par un nouvel alinéa, libellé comme suit :

«Si les pièces n'ont pas été déposées et sauf dépôt de celles-ci dans un délai à fixer par le tribunal, ce dernier déclare d'office la demande non admissible.»

SOUS-AMENDEMENT N° 17 DE M. BOURGEOIS
À SON AMENDEMENT N° 10

Art. 2

Au 3° de cet article, supprimer les deux dernières phrases.

Verantwoording

In de rechtsleer en rechtspraak bestaat betwisting aangaande de wijze waarop tot wijziging van de overeenkomsten met betrekking tot de minderjarige kinderen kan worden overgegaan, meer bepaald rijst de vraag of dit al dan niet onderhands kan geschieden.

Dit amendement schrijft voor dat dergelijke overeenkomsten door de rechter dienen te worden bekrachtigd, wat maakt dat men voor een eventuele wijziging ervan opnieuw voor de rechter zal dienen te verschijnen. Onderhandse wijziging van dergelijke overeenkomsten wordt met andere woorden aldus uitgesloten.

Hugo VANDENBERGHE.

Nr. 15 VAN DE HEREN FORET EN DESMEDT

Art. 2

Het 3° van dit artikel doen vervallen.

Verantwoording

Het verval is een zware sanctie omdat alleen in geval van overmacht afgeweken kan worden van de strikte toepassing van die sanctie (cf. Gerechtelijk Wetboek, art. 50).

Voorts is deze sanctie nog ondoelmatig ook.

Men kan volstaan met de zaak naar de rol te verzenden. Het komt erop aan de vertraging bij bepaalde gemeentediensten op te vangen wanneer ze documenten moeten afgeven. Er valt des te meer vertraging te vrezen wanneer de documenten uit het buitenland komen.

Nr. 16 VAN DE HEER GORIS

Art. 2

Het voorgestelde 2° van dit artikel vervangen als volgt :

«2° Paragraaf 3 wordt aangevuld met het volgende lid :

«Ingeval de stukken niet worden neergelegd en behoudens neerlegging ervan binnen een door de rechtbank vast te stellen termijn verklaart deze laatste de eis van ambtswege niet-toelaatbaar.»

Stephan GORIS.

SUBAMENDEMENT Nr. 17 VAN DE HEER
BOURGEOIS OP ZIJN AMENDEMENT Nr. 10

Art. 2

In het 3° van dit artikel de twee laatste volzinnen schrappen.

André BOURGEOIS.

N° 18 DE MM. FORET ET DESMEDT

Art. 4

Supprimer cet article.

Justification

La modification proposée à l'article 1268 du Code judiciaire est regrettable. Certes, il ne s'agit en aucun cas de porter atteinte au respect des droits de la défense mais l'exigence de conclusions nouvelles prises contradictoirement — c'est-à-dire dans le cadre d'une instruction contradictoire — pourrait favoriser, ainsi que l'a écrit monsieur le professeur de Leval, les défauts stratégiques afin d'empêcher la formalisation des demandes ampliatives (voy. Le divorce pour cause déterminée, Les synthèses de la J.L.M.B., p. 2, n° 4).

Pourquoi exiger que la partie demanderesse doive exposer des frais de citation importants pour faire valoir ses nouveaux arguments. On pourrait envisager d'annexer les conclusions à l'avis de fixation sur base de l'article 803 du Code judiciaire. Les conclusions introductives de griefs nouveaux ne sont pas soumises aux exigences de l'article 807 dudit Code (voy. Cl. Lovens, *Quelques questions en matière de divorce pour cause déterminée*, formation permanente C.U.P., Ulg., vol. VI, 1996, p. 74).

Notre amendement est identique à celui déposé par M. Erdman (n° 5 doc. Sénat, n° 1-437/2), mais les justifications sont différentes.

Claude DESMEDT.
Michel FORET.

N° 19 DE M. BOURGEOIS

Art. 10

Remplacer l'article 10 du projet par ce qui suit :

« Art. 10. — À l'article 1288, dernier alinéa, du même Code remplacer les mots « Lorsque des circonstances nouvelles et imprévisibles modifient la situation des enfants » par les mots « lorsque des circonstances nouvelles modifient sensiblement la situation des parents ou des enfants. »

Justification

Actuellement, la contribution n'est soumise à révision qu'en cas de modification de la situation des enfants. Cependant, un changement dans la situation des parents, sur le plan financier, par exemple, peut elle aussi justifier une augmentation ou une diminution de la contribution.

En outre, les mots « indépendantes de la volonté des parties » peuvent donner lieu à une interprétation trop large.

Nr. 18 VAN DE HEREN FORET EN DESMEDT

Art. 4

Dit artikel doen vervallen.

Verantwoording

De voorgestelde wijziging van artikel 1268 van het Gerechtelijk Wetboek valt te betreuren. Het ligt uiteraard helemaal niet in de bedoeling de rechten van de verdediging in het gedrang te brengen. Wanneer men evenwel « nieuwe op tegenspraak genomen conclusies » oplegt, dat wil zeggen in het kader van een onderzoek op tegenspraak, zou men, zoals professor de Leval schrijft, de strategische gebreken kunnen bevorderen om de formalisering van aanvullende eisen tegen te gaan (cf. « Le divorce pour cause déterminée », « Les synthèses de la J.L.M.B. », blz. 2, nr. 4).

Waarom van de eisende partij verwachten dat ze aanzienlijke dagvaardingskosten doet om nieuwe bewijsgronden aan te voeren? Men zou kunnen voorstellen de conclusie te voegen bij het in artikel 803 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalde bericht waarmee de rechtsdag wordt meegedeeld. Conclusies die nieuwe grieven inleiden, vallen niet onder de toepassing van artikel 807 van het Gerechtelijk Wetboek (cf. Cl. Lovens, « *Quelques questions en matière de divorce pour cause déterminée* », « *Formation permanente* », C.U.P., Ulg., deel VI, 1996, blz. 74).

Ons amendement stelt hetzelfde voor als dat van de heer Erdman (Gedr. St., Senaat, 1-437/2, nr. 5) doch onze verantwoording wijkt daarvan af.

Nr. 19 VAN DE HEER BOURGEOIS

Art. 10

Artikel 10 van het ontwerp vervangen als volgt :

« Art. 10. — In artikel 1288, laatste lid, van hetzelfde Wetboek worden de woorden « Wanneer nieuwe en onvoorziene omstandigheden de toestand van de kinderen ingrijpend wijzigen » vervangen door de woorden « Wanneer nieuwe omstandigheden de toestand van de ouders of de kinderen ingrijpend wijzigen ».

Verantwoording

De bijdrage is nu enkel voor herziening vatbaar bij wijziging in de toestand van de kinderen, maar ook de gewijzigde toestand van de ouders, bijvoorbeeld op financieel vlak, kan een verhoging of vermindering van de bijdrage rechtvaardigen.

Verder kan de term buiten de wil van de partijen aanleiding geven tot een te brede interpretatie.

André BOURGEOIS.

N° 20 DE MM. LALLEMAND ET ERDMAN

Art. 4bis (nouveau)

Insérer un article 4bis (nouveau), rédigé comme suit :

« Art. 4bis. — À l'article 1269 du même Code, les mots « En cas d'application de l'article 232 du Code civil, » sont supprimés.

Justification

Il est un peu dommage que l'on n'ait pas profité de cette réforme pour modifier l'article 1269 du Code judiciaire en imposant l'indication dans le jugement de divorce pour faute du moment de la séparation de fait, qui serait des plus utiles : pour la pension prévue à l'article 301 C.C. (moment où le train de vie doit être évalué), pour l'affaiblissement de la présomption de paternité, pour la rétroactivité élargie de l'article 1278, § 3 du C.J.

Roger LALLEMAND.
Frederik ERDMAN.

N° 21 DE MM. FORET ET DESMEDT

Art. 6

Compléter cet article avec un nouvel alinéa, rédigé comme suit :

« Au même article, insérer entre les alinéas 2 et 3 un nouvel alinéa rédigé comme suit : « En cas de décès d'un des époux, avant la transcription du divorce mais après que la décision le prononçant ait acquis force de chose jugée, les époux sont considérés comme divorcés, même à l'égard des tiers. »

Justification

Cette situation n'a pas été abordée dans le cadre de la loi du 30 juin 1994. Bien qu'elle soit rare, cette situation n'est toutefois pas impossible. La solution la plus facile et la plus pratique est de prétendre que le divorce acquis entre les époux est opposable aux tiers, du seul fait du décès d'un des (ex-)époux.

Michel FORET.
Claude DESMEDT.

Nr. 20 VAN DE HEREN LALLEMAND EN ERDMAN

Art. 4bis (nieuw)

Een artikel 4bis (nieuw) invoegen, luidende :

« Art. 4bis. — Artikel 1269, tweede lid, van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt: « Er wordt melding gemaakt van het tijdstip waarop de feitelijke scheiding een aanvang heeft genomen. »

Verantwoording

Jammer is dat men deze hervorming niet te baat heeft genomen om artikel 1269 van het Gerechtelijk Wetboek zo te wijzigen dat het vonnis van echtscheiding op grond van bepaalde feiten het tijdstip van de feitelijke scheiding moet vermelden. Dat zou van het allergrootste nut kunnen zijn voor de uitkering bedoeld in artikel 301 van het Burgerlijk Wetboek (het tijdstip waarop de levensstandaard beoordeeld moet worden), het afzwakken van het vermoeden van vaderschap, de verruimde terugwerking van artikel 1278, § 3, van het Gerechtelijk Wetboek.

Nr. 21 VAN DE HEREN FORET EN DESMEDT

Art. 6

Aan dit artikel een nieuw lid toevoegen, luidende :

« In hetzelfde artikel wordt tussen het tweede en het derde lid het volgende lid ingevoegd: « Ingeval een van de echtgenoten overlijdt vóór de echtscheiding is overgeschreven doch nadat het vonnis waarbij de echtscheiding is uitgesproken in kracht van gewijsde is gegaan, worden de echtgenoten als uit de echt gescheiden beschouwd, zelfs tegenover derden. »

Verantwoording

In de wet van 30 juni 1994 is deze toestand niet geregeld. Heel vaak doet die toestand zich niet voor maar hij behoort wel tot de mogelijkheden. De eenvoudigste en meest praktische oplossing bestaat erin ervan uit te gaan dat de door de echtgenoten verkregen echtscheiding tegen derden tegengeworpen kan worden alleen al door het overlijden van een van de (voormalige) echtgenoten.

N° 22 DE MME DELCOURT-PÊTRE

(Sous-amendement à l'amendement n° 6 de Mmes Delcourt-Pêtre et Milquet)

Art. 10

Au 3° proposé, supprimer les mots « par rapport à leurs facultés. »

Andrée DELCOURT-PÊTRE.

N° 23 DE M. ERDMAN

Art. 4bis (nouveau)

Insérer un article 4bis (nouveau), rédigé comme suit :

« Art. 4bis. — À l'article 232, premier et deuxième alinéas, du Code civil, le chiffre « cinq » est remplacé par le chiffre « deux ».

La présente disposition est applicable aux litiges en cours, sous l'empire de la loi en vigueur le jour du prononcé de la décision. »

Justification

La justification figure dans les développements de la « proposition de loi modifiant l'article 232 du Code civil et l'article 1270bis du Code judiciaire, en ce qui concerne le divorce pour cause de séparation de fait » déposée au Sénat le 16 février 1995 et déposée à nouveau le 27 juin 1995 par les sénateurs suivants : F. Erdman, R. Lallemand, M. Foret, C. Desmedt, J. Loones et E. Boutmans; cf. doc. Sénat, n° 1-8/1, S.E. 1995 (voir annexe).

Ces développements, qui peuvent s'appliquer globalement au présent amendement, sont rédigés comme suit :

La possibilité de divorcer pour cause de séparation de fait a été instaurée par la loi du 1er juillet 1974, au terme de longues discussions circonstanciées que les Chambres législatives y consacèrent à l'occasion de l'examen de la proposition de loi modifiant certains articles du Code civil relatifs au divorce, qui fut déposée par le sénateur Willy Calewaert et consorts (Sénat, session 1971-1972, doc. n° 161).

Comme le montre notamment le rapport Rombaut (Sénat, session 1972-1973, doc. n° 141), deux conceptions se sont opposées : certains (dont l'auteur) estimaient que la séparation de fait constituait en soi une cause suffisante de divorce et voulaient instaurer en quelque sorte un automatisme; d'autres estimaient que la séparation de fait ne constituait pas en soi une cause suffisante, qu'il fallait, pour qu'il puisse y avoir divorce, que le mariage ait dégénéré manifestement en une « désunion irrémédiable », et que le juge avait, dès lors, un pouvoir d'appréciation à exercer en la matière. Le point de vue de ces derniers l'a finalement emporté.

Nr. 22 VAN MEVR. DELCOURT-PÊTRE

(Subamendement op amendement nr. 6 van de dames Delcourt-Pêtre en Milquet)

Art. 10

In het voorgestelde 3° de woorden « onverminderd het beginsel dat hun bijdrage evenredig moet zijn aan hun middelen » **vervangen door de woorden** « *onverminderd het beginsel van de evenredigheid van hun bijdragen.* »

Nr. 23 VAN DE HEER ERDMAN

Art. 4bis (nieuw)

Een artikel 4bis (nieuw) invoegen, luidende :

« Art. 4bis. — In artikel 232, eerste en tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek wordt het woord « vijf » vervangen door het woord « twee ».

Deze bepaling is van toepassing op de hangende gedingen, rekening houdende met de wet die in werking is op de dag van de uitspraak van de beslissing. »

Verantwoording

De verantwoording kan worden gevonden in de toelichting op het « Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 232 van het Burgerlijk Wetboek en van artikel 1270bis van het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot echtscheiding op grond van feitelijke scheiding » dat reeds ingediend werd in de Senaat op 16 februari 1995 en opnieuw werd ingediend op 27 juni 1995 door de volgende senatoren : F. Erdman, R. Lallemand, M. Foret, C. Desmedt, J. Loones en E. Boutmans, Stukken Senaat 1-8/1 B.Z. 1995 (zie bijlage).

Deze toelichting die in zijn geheel kan gelden voor dit amendement, luidt als volgt :

De mogelijkheid om uit de echt te scheiden op basis van feitelijke scheiding is ingevoerd door de wet van 1 juli 1974. Dit was de resultante van uitvoerige en langdurige besprekingen in de Wetgevende Kamers, op basis van het wetsvoorstel tot wijziging van sommige artikelen van het Burgerlijk Wetboek inzake echtscheiding, ingediend door Senator Willy Calewaert en c.s. (Senaat, 1971-1972, Gedr. St. nr. 161).

Zoals o.m. uit het verslag Rombaut blijkt (Senaat, 1972-1973, Gedr. St. nr. 141), botsten twee visies : de ene (van de indiener) beweerde dat de feitelijke scheiding op zichzelf voldoende reden was tot de echtscheiding, waarbij als het ware een automatisme ingesteld zou worden; de andere visie, die het uiteindelijk haalde, hield in dat deze feitelijke scheiding op zich geen voldoende reden was en dat er een « duurzame ontwrichting » van het huwelijk moest blijken, waarbij de rechter dus een beoordelingsrecht behoudt.

Il convient de rappeler un « détail » remarquable, à savoir que plusieurs parlementaires se sont dits prêts, au cas où le second point de vue aurait été retenu, à ramener le délai de dix ans de séparation à cinq; finalement, l'on a quand même maintenu le délai de dix ans, ce qui a donné lieu à des commentaires acerbes (cf. le rapport Rombaut précité et l'intervention de Piet Vermeulen au cours de la discussion en séance publique — Annales du Sénat, 29 mars 1973, p. 804).

On aura dû attendre l'entrée en vigueur de la loi du 2 décembre 1982, issue elle aussi d'une initiative parlementaire, à savoir la proposition de loi Rik Boel modifiant les articles 1er et 2 de la loi du 1er juillet 1974 modifiant certains articles du Code civil et du Code judiciaire relatifs au divorce (Chambre des représentants, session 1979-1980, doc. n° 393/1), pour voir ramener le délai de dix à cinq ans. Il faut noter qu'il y avait, à ce moment-là, un consensus parlementaire en faveur de cette réduction.

Bien que le législateur ait déjà estimé, à l'époque, qu'il est préférable de dissoudre les mariages qui ont dégénéré en une désunion irrémédiable, plutôt que d'exiger une longue séparation de fait, et qu'il est toujours du même avis, la question du délai, cette fois de cinq ans, est une nouvelle fois posée.

Notre point de vue est clair à cet égard : lorsque la séparation de fait dure depuis deux ans, l'on peut présumer, jusqu'à preuve du contraire, qu'une réconciliation n'est plus possible et, dès lors, que la désunion durable est établie.

L'aperçu suivant des initiatives parlementaires qui avaient la même portée que la présente proposition de loi prouve à suffisance qu'il existe un consensus au sujet de cette réduction ou, du moins, qu'un consensus doit être possible.

Sans vouloir être exhaustif, nous citerons :

* la proposition de loi Van Vaerenbergh modifiant l'article 232 du Code civil, Chambre des représentants, 1990-1991, doc. n° 1337/1;

* la proposition de loi Simons et Vogels modifiant la législation en matière de conflits conjugaux, Chambre des représentants, 1988-1989, doc. n° 644/1;

* la proposition de loi Van den Bossche visant à permettre le divorce pour cause de séparation de fait d'un an, Chambre des représentants, S.E. 1988, doc. n° 171/1;

* la proposition de loi Valkeniers modifiant l'article 232 du Code civil, Sénat, 1989-1990, doc. n° 1045-1.

Si l'auteur de la proposition à l'examen a retiré un amendement allant dans le même sens que celui qu'il avait déposé au cours de la discussion relative à la loi du 30 juin 1994, c'est sur la base d'objections de forme plutôt que d'objections quant au fond (voir à ce propos le rapport Lallemand et Maximus, Sénat, session 1993-1994, doc. n° 898-2). La réduction en question de la durée effective de séparation exigée doit être considérée dans la perspective de l'humanisation du divorce. Elle s'inscrit, du reste, dans le prolongement logique des adaptations apportées à la procédure de divorce par la loi précitée du 30 juin 1994. En outre, il est logique, si l'on peut obtenir le divorce par consentement mutuel après deux années de mariage, que l'on puisse engager une procédure pour cause de séparation de fait de deux ans.

De plus, l'expérience montrera qu'étant donné la durée de la procédure (abstraction faite de la durée de la procédure d'appel éventuelle), qui ne peut être engagée qu'après une période préalable de mariage et de cohabitation, le divorce ne pourra être prononcé que longtemps après l'expiration du délai visé de deux ans applicable en la matière.

On peut également se servir de la preuve par aveu, dont le principe a été instauré par la loi du 30 juillet 1994, et des possibilités ouvertes par l'article 931 nouveau du Code judiciaire, qui habilite le juge à veiller aux intérêts des enfants en procédant à leur audition.

Een opmerkelijk « detail » is dat tal van parlementsleden in die laatste optiek bereid waren de termijn van 10 jaar in te korten tot 5 jaar; uiteindelijk werd evenwel de termijn van 10 jaar aangehouden, wat tot bitsige commentaren leidde (cf. verslag Rombaut en de tussenkomst van Piet Vermeulen bij de openbare bespreking — Handelingen Senaat, 29 maart 1973, blz. 804).

Het zou duren tot de wet van 2 december 1982, opnieuw het resultaat van parlementair initiatief, met name het wetsvoorstel Rik Boel houdende wijziging van de artikelen 1 en 2 van de wet van 1 juli 1974 (Kamer van volksvertegenwoordigers, 1979-1980, Gedr. St. nr. 393/1), vooraleer de termijn van 10 jaar ingekort werd tot 5 jaar. Te vermelden valt dat er op dat moment een parlementaire consensus bestond over deze inkorting.

Daar waar de optiek was en is van de wetgever dat duurzaam ontworpen huwelijken beter ontbonden worden dan de feitelijke scheiding te laten aanslepen, rijst vandaag opnieuw de vraag wat de termijn van 5 jaar betreft.

Onze mening is duidelijk : wanneer de feitelijke scheiding reeds 2 jaar aansleept, is er een weerlegbaar vermoeden van het feit dat er geen verzoening meer mogelijk is en bijgevolg de duurzame ontwijking van het huwelijk bewezen is.

Uit het volgende overzicht van parlementaire initiatieven, die dezelfde strekking hadden als dit voorstel, mag ten overvloede blijken dat een consensus over deze inkorting bestaat of mogelijk moet zijn.

Zonder volledigheid na te streven citeren wij :

* wetsvoorstel-Van Vaerenbergh tot wijziging van artikel 232 van het Burgerlijk Wetboek, Kamer van volksvertegenwoordigers, 1990-1991, Gedr. St. nr. 1337/1;

* wetsvoorstel-Simons en Vogels tot wijziging van de wetgeving inzake gezinsconflicten, Kamer van volksvertegenwoordigers, 1988-1989, Gedr. St. nr. 644/1;

* wetsvoorstel Van den Bossche ten einde echtscheiding mogelijk te maken op grond van één jaar feitelijke scheiding, Kamer van volksvertegenwoordigers, B.Z. 1988, Gedr. St. nr. 171/1;

* wetsvoorstel Valkeniers tot wijziging van artikel 232 van het Burgerlijk Wetboek, Senaat, 1989-1990, Gedr. St. nr. 1045-1.

Waar een amendement in die zin van ondergetekende in de loop van de discussie over de wet van 30 juni 1994 ingetrokken werd, had dit eerder te maken met formele dan met inhoudelijke bezwaren (zie daaromtrent het verslag Lallemand en Maximus, Senaat, 1993-1994, Gedr. St. nr. 898-2). Deze inkorting van de duur van de feitelijke scheiding moet worden gezien in het kader van de humanisering van de echtscheiding. Deze vermindering is trouwens een logisch gevolg van de aanpassingen van de echtscheidingsprocedure, aangebracht door de reeds genoemde wet van 30 juni 1994. Daarenboven, indien men na twee jaar huwelijk een echtscheiding bij onderlinge toestemming kan bekomen, is het logisch dat na twee jaar feitelijke scheiding een procedure op basis van feitelijke scheiding kan worden ingeleid.

De praktijk zal daarenboven aantonen dat vertrekkende van een voorafgaande periode van huwelijk en samenwonen en de duur van de procedure (onverminderd eventueel de duur van de procedure in hoger beroep), de echtscheiding slechts zal worden uitgesproken op een tijdstip dat de bedoelde termijn van twee jaar ver overtreft.

Anderzijds mag ook worden verwezen naar de bewijsvoering door bekentenis, ingevoerd door de wet van 30 juli 1994, en de mogelijkheden gesteld door het nieuw artikel 931 van het Gerechtelijk Wetboek, waardoor de rechter gemachtigd wordt om door het horen van de kinderen toe te zien op hun belangen.

Le principal objectif doit être de prévenir les conséquences sociales et psychologiques pénibles et regrettables d'une longue séparation de fait. Elles affectent non seulement les conjoints, mais aussi tous ceux qui subissent le stress psychologique avec eux, c'est-à-dire, notamment et surtout les enfants issus du mariage et/ou de la cohabitation avec un nouveau partenaire.

Il serait logique, à l'heure où des parlementaires prennent des initiatives en vue de régler les conséquences de la séparation de partenaires qui ont cohabité sans avoir été mariés, où l'on humanise la procédure de divorce (loi du 30 juin 1994), où des discussions sur le fond sont en cours pour réformer la législation sur le divorce, que l'on examine fondamentalement, et ce, sans attendre, la question qui fait l'objet de la présente proposition.

Il faut, bien entendu, tenir compte des procédures en cours et indiquer clairement, par le biais de dispositions transitoires, dans quelle mesure les modifications proposées seraient applicables aux procédures engagées avant l'entrée en vigueur de la loi.

On pourrait disposer tout simplement que lesdites modifications ne sont applicables qu'aux actions engagées en première instance après l'entrée en vigueur de la loi, mais ce serait injuste; ce faisant, l'on alourdirait les normes auxquelles sont soumises les parties qui engagent des procédures.

Il semble donc logique de rendre lesdites modifications applicables aux litiges en cours, de sorte qu'avant de se prononcer sur des actions engagées avant l'entrée en vigueur de la loi proposée, les cours et tribunaux doivent examiner simplement si la preuve a été effectivement fournie que la séparation de fait a bel et bien duré deux années avant la date de l'engagement de l'action.

Au cas où une action aurait déjà été rejetée par un jugement en dernière instance, et ce, conformément aux dispositions de la loi qui était applicable le jour du prononcé de la décision, les parties seraient libres d'intenter une nouvelle action après l'entrée en vigueur des modifications légales en question et compte tenu des critères qui seraient devenus applicables dans l'intervalle.

C'est pourquoi nous optons pour la formulation inscrite à l'article 45, § 2, de la loi du 30 juin 1994.

N° 24 DE M. ERDMAN

Art. 4ter (nouveau)

Insérer un article 4ter (nouveau), rédigé comme suit :

« Art. 4ter. — À l'article 1270bis du Code civil, le chiffre « cinq » est remplacé par le chiffre « deux ».

La présente disposition est applicable aux litiges en cours, sous l'empire de la loi en vigueur le jour du prononcé de la décision. »

Justification

Voir la justification de l'article 4bis (amendement n° 22).

Het moet hoofdzakelijk de bedoeling zijn de schrijnende en pijnlijke sociale en psychologische gevolgen van een feitelijke scheiding die langdurig aansleept, te voorkomen. Die gevolgen treffen niet alleen de echtgenoten, maar allen die met hen deze psychologische stress ondergaan, niet in het minst de kinderen, gesproten uit het huwelijk en/of uit het samenwonen met een nieuwe partner.

Op een ogenblik dat parlementaire initiatieven worden genomen om de gevolgen te regelen van een uiteengaan van samenwonende, ongehuwde partners, dat de rechtspleging inzake echtscheiding bij de wet van 30 juni 1994 gehumaniseerd wordt, dat besprekingen ten gronde aan de gang zijn om de echtscheiding te hervormen, is het niet meer dan logisch om in dit voorstel bedoeld probleem ten gronde en spoedig aan te pakken.

Men moet natuurlijk rekening houden met de hangende procedures en dus moeten overgangsbepalingen duidelijk maken in hoeverre de voorgestelde wijzigingen toepasselijk zijn of niet op de procedures ingeleid vóór de inwerkingtreding van de wet.

Een eenvoudige maar onrechtvaardige benadering zou zijn deze wijzigingen slechts van toepassing te verklaren op de gedingen die in eerste aanleg worden ingeleid na de inwerkingtreding van de wet; met deze zienswijze zou men de gedingvoerende partijen onderwerpen aan strengere normen.

Het lijkt dus logisch de bedoelde wijzigingen van toepassing te verklaren op de hangende gedingen, waardoor de rechtbanken en hoven bij de beoordeling van vorderingen, die ingeleid werden vóór de inwerkingtreding van de wet, slechts zullen moeten nagaan of effectief het bewijs is geleverd van de bedoelde twee jaar feitelijke scheiding en dit vóór de datum van de inleiding van de vordering.

Indien reeds een uitspraak in laatste aanleg een vordering zou hebben afgewezen, rekening houdend met de wet die in werking was op de dag van de uitspraak van de beslissing, zal het de partijen vrijstaan een nieuwe vordering in te leiden na de inwerkingtreding van de bedoelde wetswijzigingen en rekening houdend met de inmiddels geldende criteria.

Daarom wordt dus geopteerd voor de formulering zoals bepaald in artikel 45, § 2, van de wet van 30 juni 1994.

Nr. 24 VAN DE HEER ERDMAN

Art. 4ter (nieuw)

Een artikel 4ter (nieuw) invoegen, luidende :

« Art. 4ter. — In artikel 1270bis van het Gerechtelijk Wetboek wordt het woord « vijf » vervangen door het woord « twee ».

Deze bepaling is van toepassing op de hangende gedingen, rekening houdende met de wet die in werking is op de dag van de uitspraak van de beslissing. »

Verantwoording

Zie artikel 4bis (amendement nr. 22).

Frederik ERDMAN.

N° 25 DE M. VANDENBERGHE

Art. 14bis

Insérer un article 14bis, rédigé comme suit :

« Art. 14bis. — L'article 276 du Code civil est remplacé par la disposition suivante :

« Le consentement mutuel ne sera admis que lorsque le mariage aura été conclu au moins deux ans avant le moment du dépôt de la requête visée à l'article 1288bis du Code judiciaire. »

Justification

Voir l'amendement n° 13.

Nr. 25 VAN DE HEER VANDENBERGHE

Art. 14bis

Een artikel 14bis invoegen, luidende :

« Art. 14bis. — Artikel 276 van het Burgerlijk Wetboek wordt vervangen als volgt :

« Onderlinge toestemming wordt enkel toegestaan indien het huwelijk aangegaan werd ten minste twee jaar vóór het ogenblik van de neerlegging van het verzoekschrift bedoeld in artikel 1288bis van het Gerechtelijk Wetboek ».

Verantwoording

Zie amendement nr. 13.

Hugo VANDENBERGHE.